139359 - Parayı işlevsiz bırakmayıp değerlendirmek, çok detaylı tedbirlerden sonra olması gerekir.

Soru

Kazanç elde etmek için ticari bir projesi olmayıp ancak parası olan kimsenin parasını değerlendirmesinde islam'da ne tür alternatifler bulunur? Örnek olarak yetim çocuklar veya hiçbir ticari işte deneyimi olmayan kimseler nasıl davranmalı?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Şeriat'ın temel amaçlarından biri de malı korumak ve telef olmasını engellemektir.

Zira Muğire bin Şu'be Radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Yüce Allah; Dedikoduyu, çok soru sormayı ve malları heder etmeyi sizin için mekruh görmüştür" (Buhârî 2408 - Muslim 593)

El Hafiz Rahimehullah şöyle dedi: Bir çok alim hadiste geçen "malları heder etmeyi" cümlesini infakta israf etmeyi olarak görmüştür. Bazıları ise bunu haramda infak etmeyle sınırlandırmıştır. Ancak bu görüşten daha tercihli bir yaklaşım mevcuttur: İster dünya ister ahiret açısından olsun şeriat sınırları dahilinde izin verilmeyen şekilde harcanan her türlü infak, hadisin kapsamına girer. Çünkü yüce Allah, mal ve parayı kulların yararı için yaratmıştır. İsraf yapıldığı takdirde amaçlanan yararlardan geri kalınır. İster harcayan kişinin maslahatına aykırı olsun ister başkasının maslahatına aykırı olsun, hüküm aynıdır.

Bununla birlikte Ahiret açısından daha önemli bir hakkı zayi etmeden ahirette çok sevap elde etmek için hayır yollarından fazla infak etmek, bu konudan istisnadır."

Malı biriktirmek ve ondan faydalanmamak, her ne kadar malı zayi etmek veya onu heder etmek

konusunda değerlendirilmese de malı işlevsiz hale getirmek sayılır. Çünkü mal, sahibi veya başkası için amaçlanan yararlar için kullanılmamıştır. Şüphesiz para ve malı çalıştırmakla genel yararlar elde edilir. İşlevsiz bırakmak bu maslahattan mahrum bırakır. Bununla birlikte nafaka ve sadakalarla söz konusu mallar azalmaya gider.

Bu nedenle Ömer bin Hattap Radiyallahu anhu şöyle dedi: "Her kim bir yetime kefil olursa onun malını ticarette kullansın! Zekat ve harcamayla paranın azalmasına seyirci kalmasın!" (Der Kutni 2/109, Beyhaki 11301) İbn Arabi, Arida el Ahvezi 2/99 kitabında sahih demiştir.

Hakem bin Ebu al As'da rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Ömer bin Hattab Radiyallahu anhu bana şöyle dedi: Bildiğin ticari bir iş var mı? Zira bende zekatı verildiği takdirde azalacak bir yetimin malı var. Ben de: Evet dedim. Bana on bin verdi. Allah'ın takdir ettiği bir süre kadar parayı çalıştırdım ve O'na döndüm. Bana sordu: Paraya ne oldu? Ben de: para işte burada yüz bine ulaşmıştır. (Beyhaki 11303)

Kasim bin Muhammed şöyle dedi: paralarımız Bahreyn'de ticari işlem görürken Aişe Radiyallahu anha, onun zekatını verirdi. (Beyhaki 11304)

Şeyhulislam İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi:

"Yetimin malına kefil olan kişi, emanet aldığı malın hakkında güçlü ve deneyimli biri olması elzemdir. Bu konuda en önemli yapılacak şey; söz konusu niteliklere sahip olmayan kefil değiştirilmesidir. Ömer Radiyallahu anhu ve başka sözlere istinaden yetimin malını ticarette değerlendirmek mustehaptır. (Yetimlerin malı zekat ile erimemesi için ticarette değerlendirin) El fetava el Kubra 5/397

Bunun üzerine her kim bir yetimin malını emanet olarak almışsa bu malı ticarette işletmesi ve çoğaltılması için gerekli gayreti göstermesi gerekir. Zekat ve nafaka ile azalmasına seyirci kalmayacaktır. Ayrıca heder olmasına veya çalınmasına karşı gerekli önlemler alması öncelikli sorumluluğudur.

Şayet kefil, kendisi bu malı işletmeye ehil ise kendisi işletir. Şayet bunu beceremez ise güvenilir ve

deneyimli bir adam bulur ve malı ortak olarak çalıştırır. Böylece hem tüccar hem de yetim faydalanır.

Bununla birlikte şer'iat çerçevesinde düzgün ticaret ve yatırım yapan islami bankalara da yatırılabilir. Fakat faizle işlem yapan her hangi bir bankaya yatırması ve işletmesi caiz değildir.

Ayrıca ücret karşılığında projelerin fizibilitesini çıkaran projeleri birkaç ay takibini yapan bir takım ofisler bulunmaktadır. Bu tür ofislerden faydalanabilir.

İnsanların haklarını yemekten sakınmayan hilekarların çoğalması itibarıyla, kefil parayı işletmeden önce çok detaylı araştırma yapması gerekir.

Hükümetlerin bu konuda öncülük yapması güzel olur. Zira hükümetler bu konuyu şahıslardan daha etkin bir şekilde takip etme gücüne sahiptir. Her ay sabit faiz karşılığında para yatırılmasına karşı yararlı ve gerçek projelere yatırılması daha evladır. Ticari anlaşmalar şer'i hükümlerine bağlı olarak uygulanması kaçınılmazdır.

Hükümetler bu görevi üstlenmedikleri için diğer yandan emanetin kaybolmasıyla ticareti bilmeyen para sahipleri hilekarların avına düşmektedir. Böylece paralar heder olmakta ve insanların yararı gerçekleşmemektedir. Allah, Müslümanların durumunu islah etsin!. Amin.

En iyisini Allah bilir.